

Partneriaeth Dysgu Proffesiynol Yr Athrofa
Yr Athrofa Professional Learning Partnership

Trawsnewid Addysg Gyda'n Gilydd Transforming Teaching Together

Partneriaeth Dysgu Proffesiynol Yr Athrofa
Yr Athrofa Professional Learning Partnership

Dysgwyr a'u Hawliau

Hawliau Plant

ECAD4016C

[Stream Children's Commissioner for Wales | Listen to Mae Gennym Hawliau - We Stand Together playlist online for free on SoundCloud](#)

NOD

AIM

- Cyflwyniad i hawliau plant
- Pwysigrwydd gwranddo ar lais y dysgwyr a'u cyfranogiad yn y broses ddysgu
- *An introduction to children's rights*
- *The importance of listening to the voice of the child and their participation in the learning process*

DYSGWYR A'U HAWLIAU

LEARNERS AND THEIR RIGHTS

www.complantcymru.org.uk

Hawliau Plant yng Nghwricwlwm Cymru 2022 - Children's
Commissioner for Wales (complantcymru.org.uk)

PAM MAE HAWLIAU PLANT A PHOBL IFANC YN BWYSIG?

WHY ARE CHILDREN AND YOUNG PEOPLE'S RIGHTS SO IMPORTANT?

1. Mae plant yn fwy agored i gael eu cam-drin a'u hecsbloetio
2. Yn dibynnu ar eu hoed, mae plant yn ddibynnol ar oedolion yn llwyr neu i raddau helaeth – nid yw eu lles pennaf bob amser yn cael ei ystyried
3. Mae plant yn wynebu llu o derfynau oed cyfreithiol pryd y bernir eu bod nhw'n gallu gwneud penderfyniadau drostynt eu hunain
4. Mae plant yn aml heb lais.

(Comisiynydd Plant Cymru, 2019)

1. *Children are more vulnerable to abuse and exploitation*
2. *Dependent on age, children are entirely or mostly dependent on adults – best interests not always considered*
3. *Children face an array of legal minimum ages at which they are considered capable of making decisions for themselves*
4. *Children are often voiceless.*

(Children's Commissioner for Wales, 2019)

TASG 5 (5 munud)

TASK 5 (5 minutes)

1. Ystyriwch yr hawliau sydd gennych chi fel oedolyn a gwnewch restr o rai ohonynt.
2. Oes ambell un o'r hawliau hyn yn bwysicach na'i gilydd i chi?
3. Beth am hawliau plant? A oes ganddynt hwy yr un hawliau a chi fel oedolyn?

1. *Consider the rights you have as an adult and make a list of some of them.*
2. *Are some of them more important than others to you?*
3. *What about children's rights? Do they have the same rights as you as an adult?*

Rocio Cifuentes, y Comisiynydd Plant

Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021

Mae hawliau dynol plant wedi'u cynnwys yn Neddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021, sy'n rhoi dyletswydd ar ysgolion a lleoliadau i hyrwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau ymhlith y rhai sy'n darparu addysgu a dysgu.

<https://youtu.be/G4ve9j4thII>

CONFENSIWN Y CENHEDLOEDD UNEDIG AR HAWLIAU PLANT (CCUHP) *UNITED NATIONS CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD* (UNCRC)

- Mabwysiadwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2004
- 54 o erthyglau
- Erthyglau 1–42 yn berthnasol i hawliau plant a phobl ifanc 0-18
- Erthyglau 43-54 yn berthnasol i lywodraethau o ran sut y gweithredir yr hawliau
- Dyletswydd ar bawb sydd yn gweithio gyda phlant a phobl ifanc i sicrhau bod yr hawliau hyn yn cael eu diwallu

DARLLENWCH YR ERTHYGLAU AR Y POSTER HWN:
[9681-CCfW-Know-Your-Rights-Poster-Artwork-Welsh_AW.pdf](https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/wp-content/uploads/sites/4/2017/01/Summary-of-the-UNCRC.pdf)

A oes rhai o'r rhain yn bwysicach na'i gilydd? Pa rai?
Rhestrwch y 5 pwysicaf i chi fel darpar athro/athrawes.

- *Ratified by the Welsh Government in 2004*
- *54 articles*
- *Articles 1–42 are relevant to children and young people's rights (0-18)*
- *Articles 43-54 are relevant to authorities and refer to how these rights are implemented*
- *A duty on all those working with children and young people to ensure that these rights are being implemented*

READ THE ARTICLES ON THIS POSTER:

<https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/wp-content/uploads/sites/4/2017/01/Summary-of-the-UNCRC.pdf>

Are some of these more important than others?
Which ones? List the 5 most important ones for you as a student teacher.

Comisiynydd
Plant Cymru
Children's
Commissioner
for Wales

Gwrando. Cefnogi. Codi Llais.

Helo, fy enw i yw Rocio
Cifuentes a fi fydd
Comisiynydd Plant Cymru
o Ebrill 2022 tan Ebrill 2029.

Fy ngwaith i yw:

Cefnogi ti i ddysgu mwy am dy hawliau.

Gwrando ar beth sy'n bwysig i ti.

Cynghori ti, a'r rheiny sy'n gofalu
amdanat ti, os wyt ti'n meddwl dy
fod di wedi dy drin yn annheg.

Dylanwadu ar eraill i sicrhau bod
bob plentyn yn derbyn eu hawliau.

Siarad i fynw drostot ti ar faterion
pwysig.

Dysgu mwy am hawliau

Os ydych yn berson ifanc neu'n
oedolyn sy'n gweithio gyda phobl
ifanc, mae gennym lawer o
adnoddau ar ein gwefan i'ch
helpu i ddysgu mwy am hawliau.
Gallwch hefyd ymuno ag un
o'n cynlluniau llysgenhaden;
mae cannoedd o ysgolion a
chlybiau ledled Cymru eisoes

DEALL EICH HAWLIAU

**Rhestr o hawliau sydd gan bob
plentyn a pherson ifanc yng
Nghymru ac ar draws y byd yw
Confensiwn y Cenhedlaedd Unedig
ar Hawliau'r Plentyn, neu'r CCUHP.**

Erthygl 1:

Mae gan bawb o dan 18 oed yr hawliau yma.

Erthygl 2:

Mae gan bob plentyn yr hawliau yma waeth beth.
Dylai blant cael eu trin yn gyfartal.

Erthygl 3:

Dylai oedolion bob amser wneud yr hyn sydd orau i ti.

Erthygl 4:

Dylai'r Llywodraeth ofalu bod yr hawliau hyn ar gael
i bob plentyn a pherson ifanc.

Erthygl 5:

Dylai'r Llywodraeth barchu hawl dy deulu i dy helpu
i wybod am dy hawliau.

Erthygl 6:

Mae gennyt ti'r hawl i fywyd, i dyfu i fynw ac i
gyrraedd dy botensial llawn.

Erthygl 7:

Mae gennyt ti'r hawl i gael enw a chenedligrwydd.

Erthygl 8:

Mae gennyt ti'r hawl i hunaniaeth.

Erthygl 9:

Mae gennyt ti'r hawl i fod gyda dy rieni os mae
dyna sydd orau i ti.

Erthygl 10:

Mae gennyt ti'r hawl i weld dy deulu os ydynt yn
byw mewn gwlad arall.

Erthygl 11:

Mae gennyt ti'r hawl i beidio â chael dy gymryd
o'r wlad yn anghyfreithlon neu i gael dy gipio.

Erthygl 12:

Mae gennyt ti'r hawl i rywun wrando arnat ac
i gael dy gymryd o ddifri.

Erthygl 13:

Mae gennyt ti'r hawl i ddarganfod a rhannu
gwybodaeth ac i ddweud dy farn.

Erthygl 14:

Mae gennyt ti'r hawl i ymarfer dy grefydd dy
hun, cyhyd ac nad wyt ti'n atal pobl rhag derbyn
eu hawliau.

Erthygl 15:

Mae gennyt ti'r hawl i gwrdd â ffrindiau ac ymuno
â grwpiau.

Erthygl 16:

Mae gennyt ti'r hawl i breifatrwydd.

Erthygl 17:

Mae gennyt ti'r hawl i gael gwybodaeth onest,
ddealladwy gan y cyfryngau, cyhyd â bod e'n ddiogel.

Erthygl 18:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy fagu gan y 2 riant,
os yw'n bosib.

Erthygl 19:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy amddiffyn rhag cael
dy frifo neu dy drin yn wael.

Erthygl 20:

Mae gennyt ti'r hawl i dderbyn gofal priodol os
nad wyt ti'n gallu byw gyda dy deulu dy hun.

Erthygl 21:

Os nad wyt ti'n byw gyda dy rieni, mae gennyt
ti'r hawl i fyw yn y lle gorau i ti.

Erthygl 22:

Os wyt ti'n ffoadur (refugee), mae gennyt ti'r hawl
hawliau ag unrhyw blentyn arall yn y wlad.

Erthygl 23:

Os oes anabledd gyda ti, mae gennyt ti'r hawl i
dderbyn gofal a chefnogaeth arbennig er mwyn
i ti fedru byw bywyd llawn, annibynnol.

Erthygl 24:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dŵr glân, bwyd
maethlon, amgylchedd glân a gofal iechyd da.

Erthygl 25:

Os nad wyt ti'n byw gyda dy deulu, mae gennyt ti'r
hawl i'r gofal rwy'ti'n derbyn i gael ei wirio'n rheolaidd.

Erthygl 26:

Mae gennyt ti'r hawl i gefnogaeth gan y Llywodraeth
os nad oes gan dy deulu ddigon o arian i fyw.

Erthygl 27:

Mae gennyt ti'r hawl i dŷ addas, bwyd a dillad.
Rhaid i lywodraethau helpu teuluoedd sy'n methu
fforddio darparu hyn.

Erthygl 28:

Mae gennyt ti'r hawl i gael addysg.

Erthygl 29:

Mae gennyt ti'r hawl i fod y gorau gallet fod.
Rhaid i addysg dy helpu i ddatblygu dy sgiliau
a dy ddoniau yn llawn.

Erthygl 30:

Mae gennyt ti'r hawl i siarad dy iaith dy hun a
dilyn ffordd dy deulu o fyw.

Erthygl 31:

Mae gennyt ti'r hawl i ymlacio a chwarae.

Erthygl 32:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy ddiogelu rhag
gwaiht sy'n beryglus.

Erthygl 33:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy ddiogelu rhag
cyffuriau peryglus.

Erthygl 34:

Ddylai neb gyffwrdd â ti mewn ffyrdd sy'n gwneud
i ti deimlo'n anghyfforddus, yn annigol neu'n drist.

Erthygl 35:

Mae gennyt ti'r hawl i beidio â chael dy gipio,
dy werthu neu dy fasnachu.

Erthygl 36:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy gadw'n ddiogel
rhag pethau a allai niweidio dy ddatblygiad.

Erthygl 37:

Mae gennyt ti'r hawl i beidio â chael dy gosbi
mewn ffordd greulon neu sy'n brifo.

Erthygl 38:

Mae gennyt ti'r hawl i gael dy amddiffyn yn ystod
rhyfel ac i beidio ymladd yn y fyddin os wyt ti o dan 15.

Erthygl 39:

Mae gennyt ti'r hawl i helpu arbennig os wyt ti wedi
cael dy frifo neu dy gamdrin.

Erthygl 40:

Mae gennyt ti'r hawl i helpu cyfreithiol ac i gael dy drin yn
deg os wyt ti wedi cael dy gyhuddo o dorri'r gyfraith.

Erthygl 41:

Os yw cyfreithiau dy wlad yn dy amddiffyn yn well
na'r hawliau yn y rhestr yma, dylai'r cyfreithiau yna
aros yn eu lle.

Erthygl 42:

Rhaid i'r Llywodraeth roi gwybod i blant a
teuluoedd am hawliau plant.

Erthygl 43-54:

Mae'r rhain yn trafod sut mae rhaid i oedolion a'r
Llywodraeth weithio gyda'i gilydd i wneud yn siŵr
bod pob plentyn yn derbyn eu hawliau.

Oes angen i ti drafod problem gyda ni?

Mae ein gwasanaeth Ymchwiliadau a Chyngor am ddim ac yn gyfrinachol. Mae yno i helpu ac i gefnogi plant a'u teuluoedd.

Cysyllta â ni i weld sut gallwn helpu:

Ffôn: 0800 801 1000 E-bost: enw@comisiynyddplant.cymru

Cysyllta â ni

Gwefan: www.comisiynyddplant.cymru

E-bost: post@comisiynyddplant.cymru

0800 801 1000

Fideo - Rhoi 'Sylw Dyledus' i'r Confensiwn

Cliciwch ar ganol y llun isod (gyda'r cyflwyniad mewn fformat 'Slide Show') er mwyn gwyllo'r fideo. Os oes problem mae linc yn y nodiadau o dan y sleid.

Video – Having 'Due Regard' to the Convention

Click on the middle of the image below (with the presentation in 'Slide Show') in order to watch the video. If there is a problem the link is on the notes page underneath this slide.

<https://www.youtube.com/watch?v=1O2MHPccty0>

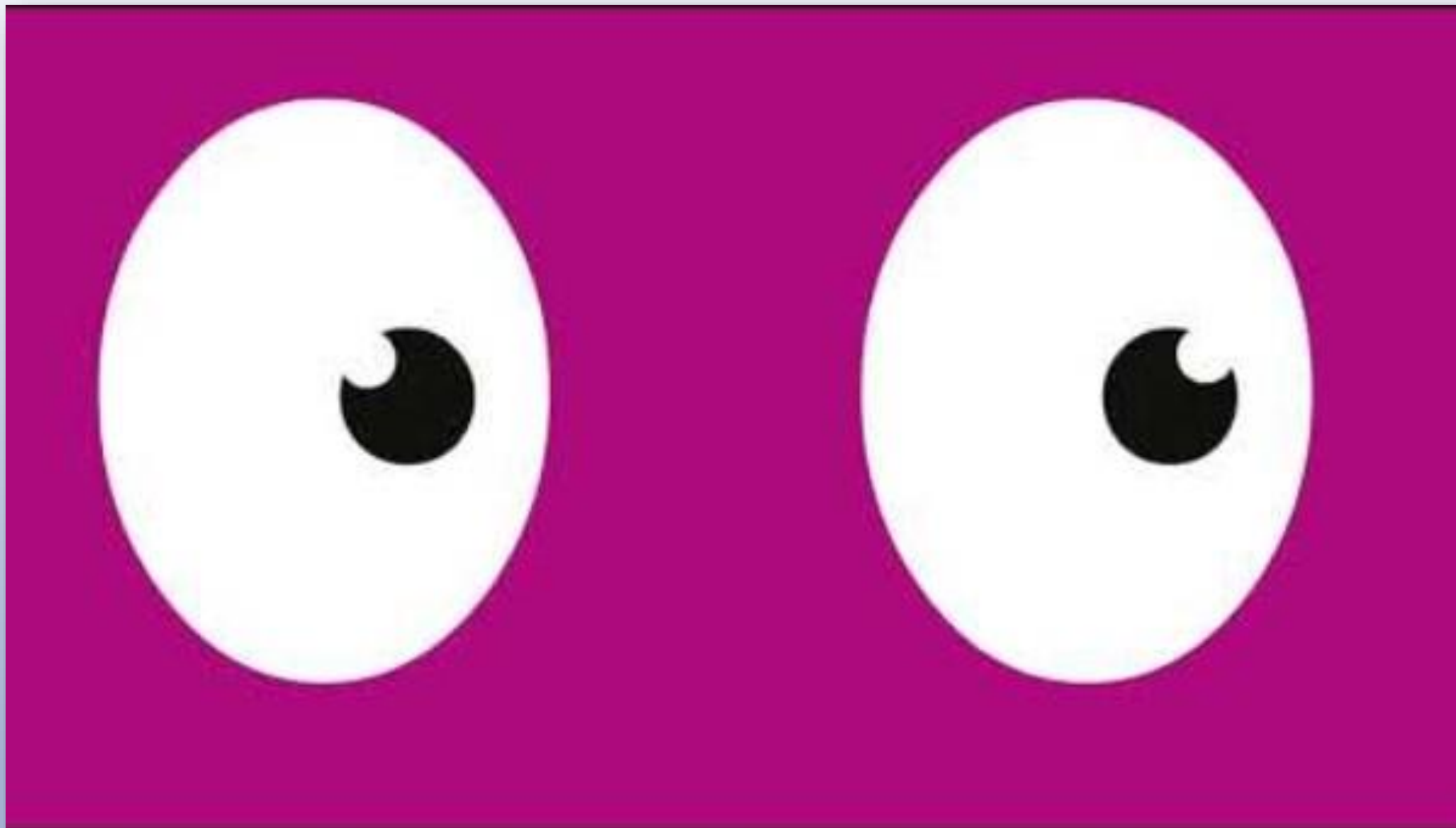
@complantcymru
@childcomwales

comisiynyddplant.cymru
childrenscommissioner.wales

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau

Lluniwyd Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau – cyfeirir ato weithiau fel Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl Anabl i adlewyrchu'r model cymdeithasol o anabledd – yn y Cenhedloedd Unedig gan gynrychiolwyr o wledydd a gan bobl anabl. Cafodd y Confensiwn ei gymeradwyo yn y Deyrnas Unedig ym mis Mehefin 2009. Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi bwriad i ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yng nghyfraith Cymru. Mae 184 o wledydd ledled y byd wedi mabwysiadu'r Confensiwn.

Mae diben y Confensiwn wedi'i amlinellu yn Erthygl 1 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau fel hyn: 'to promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity'

<https://youtu.be/szl3RtMXQhw>

@complantcymru
@childcomwales

comisiynyddplant.cymru
childrenscommissioner.wales

Pssst! Ydych chi wedi clywed am....

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar y

Hawliau Pobl ag Anableddau

Eisiau gwybod mwy am eich hawliau a'r Confensiwn? Ewch i www.enable.org.au

Dyma rai o'r Erthyglau pwysicaf o'r UNCRPD

 Bod yn Gyfartal	 Hawliau cyfartal i fartal i Fenywod a Phlant Anabl	 Ymwybyddiaeth Cymunedol	 Mynediad	 Hawl i Fwyd
Erthygl 5	Erthygl 6 & 7	Erthygl 8	Erthygl 9	Erthygl 10
 Diogel mewn Argyfyngau	 Cydraddoldeb yn y Gyfraith	 Cyfiawnder r Gyfartal	 I fod yn rhydd ac yn ddogel	 Peidio â chael eich arteithio na'ch trin yn greulon
Erthygl 11	Erthygl 12	Erthygl 13	Erthygl 14	Erthygl 15
 Amddiffyn rhag trais a chamdriniaeth	 Cael eich parchu fel person yn gyntaf	 Symud i wahanol ardaloedd a gwledydd	 Byw'n Annibynnol yn y Gymuned	 Cymorth a chefnogaeth i symud o gwmpas
Erthygl 16	Erthygl 17	Erthygl 18	Erthygl 19	Erthygl 20
 Rhyddid i Lefaru a'r Hawl i Wybodaeth	 Preifatrwydd	 Hawl i Deulu a Pherthnasodd	 Addysg	 Gwasanaethau lechydd Cyfartal
Erthygl 21	Erthygl 22	Erthygl 23	Erthygl 24	Erthygl 25
 Gwasanaethau Adsefydlu	 Hawl i Weithio	 Ansawdd cyfartal o fwyd, tai a dŵr	 Bod yn rhan o Fwyd Gwledyddol	 Cymryd rhan mewn Chwaraeon, Celfyddydau a Hamdden
Erthygl 26	Erthygl 27	Erthygl 28	Erthygl 29	Erthygl 30

Rhaid i chi gael eich cynnwys ym mhob penderfyniad am eich bywyd

Dim Amdanaf Fi Hebof Fi

Gweithgaredd 1: Hawliau a allai fod yn bwysig i'ch rôl fel gweithiwr proffesiynol

Defnyddiwch [boster](#) Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a [fersiwn hawdd ei ddeall](#) o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau i ddarllen yr erthyglau, gan ddewis 3 o bob confensiwn sy'n bwysig i'ch rôl yn eich barn chi.

Gweithgaredd 2: Corff hawliau – beth mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yn ei olygu i blant

Mewn grŵp neu fel gweithgaredd unigol, ewch ati i luniadu siâp corff ar ddarn mawr o bapur. Os mai plentyn neu berson ifanc sy'n tyfu i fyny yng Nghymru yw hwn, trafodwch beth rydych chi'n meddwl sydd ei angen arnyn nhw, a beth maen nhw ei eisiau er mwyn tyfu i fyny mewn ffordd hapus, iach a diogel. Ysgrifennwch eu hanghenion yng nghanol y corff a beth maen nhw ei eisiau ar y tu allan (gan ddefnyddio nodiadau gludiog neu feiro).

Defnyddiwch boster Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a'r fersiwn hawdd ei ddeall o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (fel yng Ngweithgaredd 1) i ddarllen yr erthyglau ac ystyried sut maen nhw'n cyfateb i'r anghenion rydych chi wedi'u nodi.

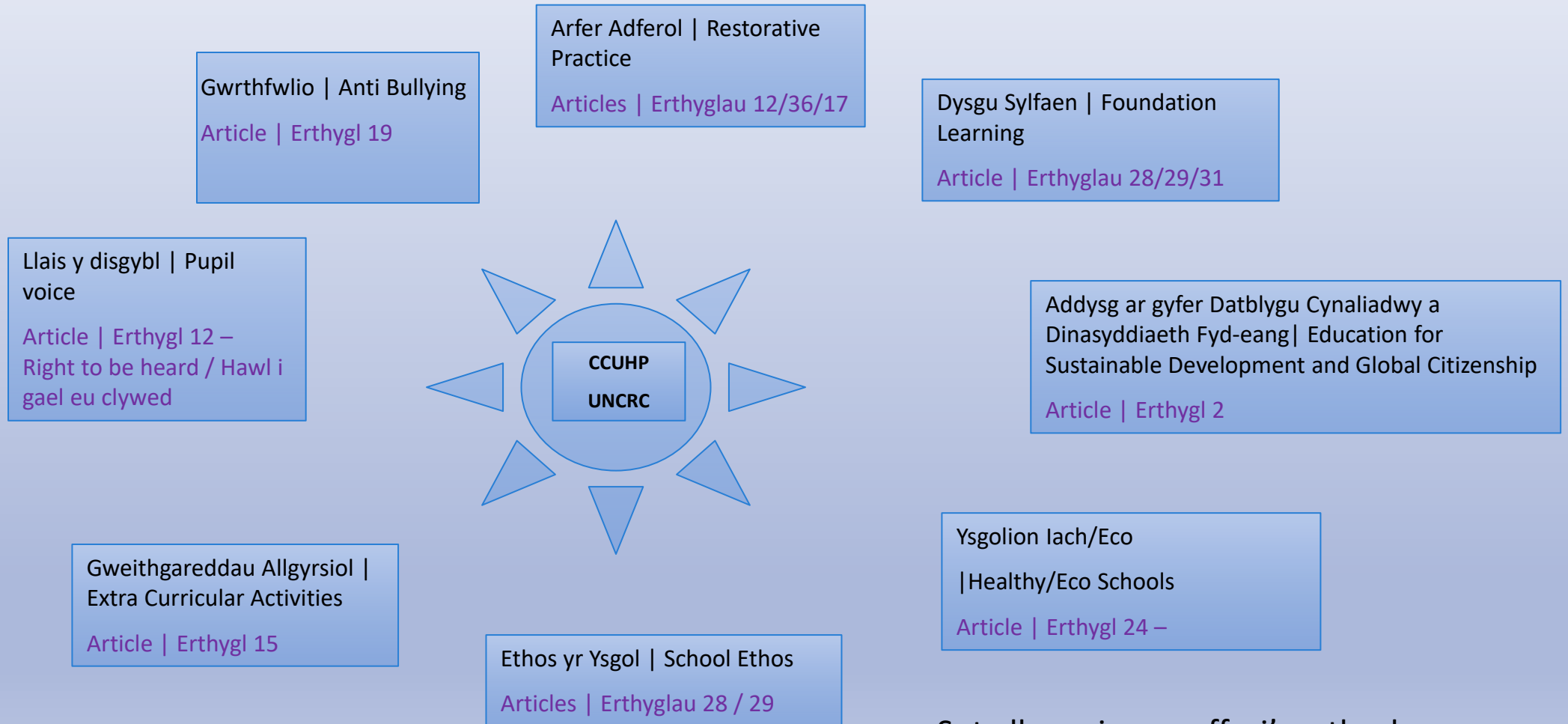
Y 5 EGWYDDOR THE 5 PRINCIPLES

- Ymgorffori CCUHP
- Cydraddoldeb a pheidio â chamwahaniaethu
- Grymuso plant
- Cyfranogiad
- Atebolrwydd

- Embedding the UNCRC
- Equality and non-discrimination
- Empowering Children
- Participation
- Accountability

Comisiynydd Plant Cymru Children's Commissioner for Wales

Sut allwn ni ymgorffori'r erthyglau yn y dosbarth?

TASG 6 (5 munud)

TASK 6 (5 minutes)

<https://www.youtube.com/watch?v=0cQqjWIVp8k> (Cymraeg)

https://www.youtube.com/watch?v=WSpfLMV3_sA (English)

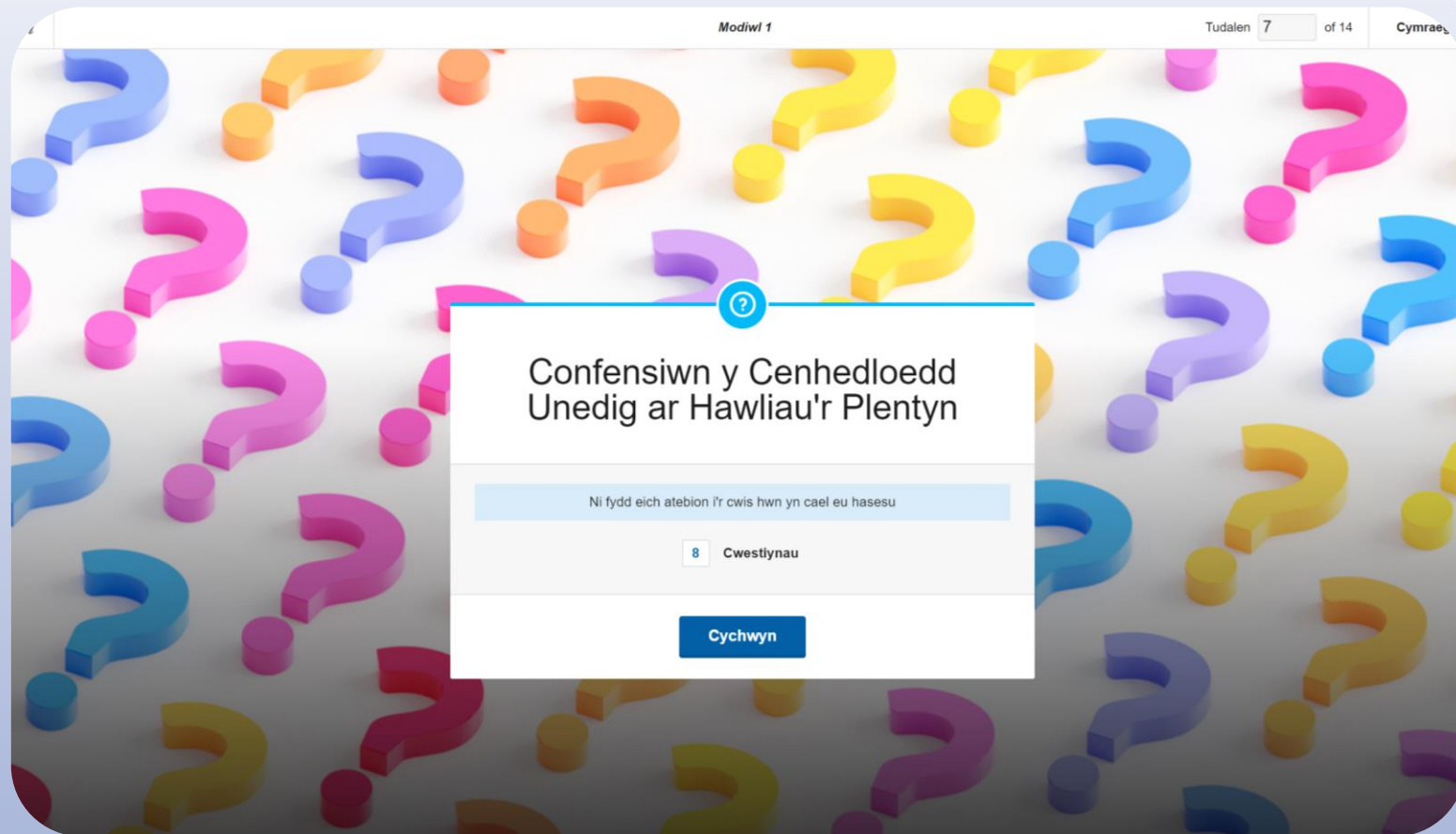
TASG:

Wedi gwyllo'r fideo, ystyriwch sut y gallech chi wneud yn siŵr bod hawliau plant yn cael eu cynnwys yn eich dosbarth chi. Nodwch eich syniadau ar ffurf pwyntiau bwled.

TASK:

After watching this video, consider how you can ensure that children's rights are included in your classroom.
Note some ideas in bullet point format.

CWIS!

[View - Hwb](#)

DARLLEN PELLACH FURTHER READING

Er mwy cael trosolwg mwy cyflawn o
Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar
Hawliau'r Plentyn, dilynwch y ddolen
hon ac edrychwch ar y cyflwyniadau
a'r adnoddau yma:

<https://www.complantcymru.org.uk/cuhip-hawliau-plant/adnoddau-ccuhip/>

For a more comprehensive overview
of the United Nations Convention on
the Rights of the Child, follow this link
and go through these presentations
and resources:

<https://www.childcomwales.org.uk/un-crc-childrens-rights/rights-resources-universities-colleges/>

Adnoddau eraill

Dyma rai adnoddau eraill a allai fod yn ddefnyddiol i chi.

- [Cynlluniau Llysgenhadon Comisiynydd Plant Cymru](#)
- [Adnoddau Comisiynydd Plant Cymru ar gyfer gweithwyr addysg proffesiynol](#)
- [Adnoddau Ysgolion sy'n Parchu Hawliau UNICEF](#) (Saesneg yn unig)
- [Adnoddau Anabledd Cymru](#)
- [United Nations Human Rights Office of the High Commissioner – pecyn hyfforddi Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau](#) (Saesneg yn unig)
- [Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau](#) (Saesneg yn unig)
- [Adnoddau addysg hawliau dynol Amnesty International UK](#) (Saesneg yn unig)
- [Adnoddau Blynyddoedd Cynnar Plant yng Nghymru](#)
- [Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol](#) (Saesneg yn unig)
- [Anabledd Cymru: Hawliau yma, hawliau nawr - adnoddau](#)